

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РАЦІОНАЛЬНОГО ЛІСОКОРИСТУВАННЯ

В економіці України наявне певне коло проблем, одне з яких пов'язано з необхідністю забезпечення раціонального використання лісових ресурсів. Так, лісові ресурси відіграють надзвичайно важливу роль в економічному житті нашої держави. На сьогодні ліс розглядають як єдину систему, сформовану на основі внутрішніх взаємозв'язків усіх структурних елементів лісу та їх взаємозв'язків із раціональним зовнішнім середовищем.

Раціональне лісокористування – це науково обґрунтоване використання лісових ресурсів в обсягах та способами, які забезпечують збалансований еколого–економічний розвиток, підтримання високої продуктивності лісоресурсного потенціалу, його відтворення й охорону, гармонізацію взаємодії суспільства і лісу, що є вихідним базисом формування обліково–аналітичного забезпечення управління досягненням цих параметрів.

Розглядаючи та аналізуючи систему показників, які відображають формування і функціонування раціонального лісокористування, можна відмітити, що для повного обліково–аналітичного забезпечення управління раціональним лісокористуванням ми досліджуємо показники у розрізі основних функцій, таких як природничо–екологічна, соціально–економічна та комерційно–виробнича. Структурно–функціональні показники надають інформацію для оцінки стану, використання, відтворення та охорони лісових ресурсів. До показників, які характеризують природничо–екологічну функцію слід віднести природничі чи лісівничо–таксаційні показники. Крім того ці показники і визначають морфологію лісу. Вони є первинними індикаторами, мають натуральний вимірник і мають частіше якісний характер. Показники, які виконують соціально–економічну функцію, є похідними, мають як натуральні, так і вартісні вимірники, мають кількісно–якісний розрахунковий характер. Вони є як загальнодержавними, економічними, так і соціальними, характеризують зайнятість населення, значення лісу у створенні економічного потенціалу країни тощо. До показників, що мають комерційно–виробничий характер відносять господарські показники, які несуть розрахунковий кількісно–якісний характер, мають натуральні й вартісні вимірники, є похідними від природних показників.

До показників з погляду використання лісових ресурсів (лісорослинності), відносять:

1) структуру лісів за напрямом їх використання (товарних групах). Відповідно до норм діючого законодавства всі ліси України формують єдиний державний лісовий фонд країни, в складі якого виділяють ліси I і II груп; 2) природний лісогосподарський потенціал території, млн грн. – максимальна, екологічно виправдана величина економічного ефекту від використання всієї сукупності можливостей деревостану. Виходячи з природного потенціалу території можна визначити питомий природний потенціал в розрахунку на 1 жителя, на 100 га лісовкритої площі або на 100 км² території; 3) щорічне накопичення деревини, тис. м³ – загальна кількість деревини, що акумулюється в лісах державного лісового фонду протягом року; 4) розмір лісосічного фонду – запаси деревини, призначеної для щорічної заготівлі під час рубок головного користування. Він встановлюється виходячи із об'єму стиглого та пристигаючого лісу забезпечуючи максимально можливий обсяг лісокористування з одночасним запобіганням виснаження лісових ресурсів.

Щодо відтворення лісових ресурсів можна виділити показники:

1) лісистість території (заліснення) – це ступінь заліснення площі, тобто відношення вкритої лісом площі до загальної площі певної території (країни, області, лісництва, тощо), що визначається у частинах одиниці або у відсотках. Похідними показниками лісистості території є: структура лісових деревостанів за віковими категоріями (частка насаджень оптимальної стиглості, середньовікових, пристигаючих та молодих), доля м'яколистих, твердолистих, хвойних порід по площі, площа лісу по чистих породах, тощо; 2) щорічне накопичення деревини, тис. м³ – загальна кількість деревини, що акумулюється в лісах державного лісового фонду протягом року.

Згідно програм «Ліси України» та регіональних програм до показників раціонального використання лісових ресурсів відносяться: 1) обсяг заготовленої під час проведення рубок головного користування ліквідної деревини (тис. м³); 2) площа, на якій були несучільні рубки головного користування (%); 3) протяжність збудованих, реконструйованих і відновлених доріг лісогосподарського призначення (тис. км); 4) кількість повітряно–трельовальних установок (шт).

Для раціонального лісокористування необхідним є удосконалення діяльності підприємств лісового господарства, регулювання заходів щодо оптимальної експлуатації лісів на рівні галузі, регулювання обсягів лісокористування через зростання ролі обліку і контролю за всіма рівнями управління та інформаційного забезпечення – на загальнодержавному рівні.

Список використаних джерел

1. Лісове господарство : рекомендаційний покажчик / уклад. С. Л. Бондар. 3-є вид., переробл. і допов. Чернівці : Наукова бібліотека НУ "Чернігівська політехніка", 2022. 112 с.